സമൂഹത്തിലെ ഘടന ശ്രേണീകരണം പ്രക്രിയകൾ

1

SOCIAL STRUCTURE, STRATIFICATION AND SOCIAL PROCESSES IN SOCIETY

X5C1G7

1. ആമുഖം

സമൂഹശാസ്ത്രത്തെ പരിചയപ്പെടൽ എന്ന ഒന്നാം ഭാഗത്തിൽ (NCERT 2006) വ്യക്തിപരമായ പ്രശ്നങ്ങളും സാമൂഹികപ്രശ്നങ്ങളും എങ്ങനെ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു നാം ചർച്ചചെയ്തു. വർഗം, ലിംഗം, ജാതി, ഗോത്രം എന്നീ കൂട്ടായ്മകളിൽ വ്യക്തികൾക്കുള്ള സ്ഥാനം നിർണയിക്കപ്പെടുന്നുവെന്നും നാം കണ്ടു. വ്യക്തി നിരവധി കൂട്ടായ്മകളുടെ ഭാഗമാണ്. ഉദാഹരണത്തിന്, സമപ്രായക്കാരുടെ സംഘം, കുടുംബം, ബന്ധുത്വം, വർഗം, ജാതി, രാഷ്ട്രം, മതം എന്നിവ. അതുകൊണ്ട് സാമൂഹികഘടനയിലും സാമൂഹികശ്രേണീകരണത്തിലും ഓരോ വ്യക്തിക്കും കൃത്യമായ സ്ഥാനമുണ്ട്. വ്യത്യസ്തതലത്തിലും തരത്തിലുമാണ് വ്യക്തികൾ സാമൂഹികവിഭവങ്ങൾ നേടിയെടുക്കുന്നത്. ഉദാഹരണത്തിന്, ഒരു വ്യക്തിയുടെ സ്കൂൾപ്രവേശനം തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിൽ ആ വ്യക്തി ഉൾപ്പെടുന്ന സാമൂഹികശ്രേണിയെ ആശ്രയിക്കുന്നു. അതുപോലെ വ്യക്തി ധരിക്കുന്ന വസ്ത്രം, ഭക്ഷണം, വിശ്രമസമയം, ചികിത്സാസൗകര്യം,

ജീവിതരീതികൾ എന്നിവ തീരുമാനിക്കുന്നതും സാമൂഹികശ്രേണിയാണ്. സാമൂഹികഘടനയിലെന്നപോലെ സാമൂഹികശ്രേണീകരണവും വ്യക്തിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ പരിമിതപ്പെടുന്നു.

വ്യക്തികളും സമൂഹവും തമ്മിലുള്ള വൈരുധ്യാത്മകമായ ബന്ധം മനസ്സിലാക്കാനാണ് സമൂഹശാസ്ത്രവീക്ഷണം ശ്രമിക്കുന്നത്. സമൂഹശാസ്ത്രസങ്കൽപ്പം (Sociological Imagination) എന്ന ആശയം ഉപയോഗിച്ച് സി. റൈറ്റ് മിൽസ് വ്യക്തിയും സമൂഹവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം വിശകലനം ചെയ്തു. മുൻ പാഠഭാഗത്ത് നാം അതു മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഈ ബന്ധം മനസ്സിലാക്കുന്നതിന് നമുക്ക് സാമൂഹികഘടന, സാമൂഹികശ്രേണീകരണം, സാമൂഹികപ്രക്രിയ എന്നീ പ്രധാന സങ്കൽപ്പങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. അടുത്ത അധ്യായത്തിൽ നാഗരിക-ഗ്രാമീണസമൂഹങ്ങളിലെ സാമൂഹികഘടനയിലെ വ്യത്യസ്തതകൾ പഠിക്കും. അവസാനപാഠഭാഗത്തിൽ പാശ്ചാത്യ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരുടെയും ഇന്ത്യൻ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരുടെയും സിദ്ധാന്തങ്ങളിലൂടെ സാമൂഹികഘടനയെയും സാമൂഹികശ്രേണീകരണത്തെയും സാമൂഹികപ്രക്രിയകളെയും കൂടുതൽ ആഴത്തിൽ മനസ്സിലാക്കും.

ഏതു പരിധിവരെ വ്യക്തികൾ സാമൂഹികഘടനയാൽ നിയന്ത്രിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു? വ്യക്തി സാമൂഹികഘടനയുടെ നിയന്ത്രണത്തിൽ നിന്നു സ്വതന്ത്രനാണോ? സാമൂഹികശ്രേണിയിലെ സ്ഥാനം ഒരു വ്യക്തിയുടെ അവസരങ്ങളെ എത്രത്തോളം ക്രമീകരിക്കുന്നു? സാമൂഹികഘടനയും സാമൂഹികശ്രേണീകരണവും വ്യക്തികളുടെ പെരുമാറ്റരീതികളെ സ്വാധീനിക്കുന്നുണ്ടോ? സമൂഹത്തിലെ സഹകരണം, മത്സരം, സംഘർഷം എന്നിവ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിൽ സാമൂഹികഘടനയ്ക്ക് പങ്കുണ്ടോ?

ഈ പാഠഭാഗത്ത് സാമൂഹികഘടനയും സാമൂഹികശ്രേണീകരണവുമാണ് പ്രധാന ചർച്ചാവിഷയം. സഹകരണം, മത്സരം, സംഘർഷം എന്നീ സാമൂഹികപ്രക്രിയകളെ ഇവിടെ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. വ്യക്തികളും സംഘങ്ങളും എങ്ങനെയാണ് സഹകരണം, സംഘർഷം, മത്സരം എന്നീ പ്രക്രിയകളിൽ ഏർപ്പെടുന്നതെന്നും സാമൂഹികഘടനയ്ക്കും സാമൂഹികശ്രേണീകരണത്തിനും സാമൂഹികപ്രക്രിയയുമായുള്ള ബന്ധവും നാം ചർച്ചചെയ്യുന്നു.

സാമൂഹികഘടനയും സാമൂഹിക ശ്രേണീകരണവും (Social Structure and Social Stratification)

സമൂഹം ഒരു പ്രത്യേക രീതിയിലാണ് സംഘടിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ജനങ്ങളുടെ പെരുമാറ്റത്തിലും ബന്ധങ്ങളിലും ചില ക്രമങ്ങളും മാതൃകകളുമുണ്ട്. നമ്മുടെ സാമൂഹികചുറ്റുപാട് എന്നത് കേവലം പ്രവൃത്തികളുടെയും സംഭവങ്ങളുടെയും ആകത്തുകയല്ല, കൃത്യമായ നിയന്ത്രണത്തിനും രീതികൾക്കും അനുസരിച്ചുള്ള ക്രമബന്ധിതമായ പെരുമാറ്റങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതാണ്. അത് വ്യക്തികളുടെ പെരുമാറ്റത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്നു. ഈ ക്രമങ്ങളെയാണ് സാമൂഹികഘടന എന്നു പരാമർശിക്കുന്നത്. സാമൂഹികഘടനയെ ഒരു കെട്ടിടത്തോട് ഉപമിക്കാം. തറ, മേൽക്കൂര, ചുമര് എന്നിവ ചേർന്നാണ് കെട്ടിടത്തിന് ഒരു ഘടന രൂപപ്പെട്ടത് (Giddens-2004-667).

ആന്റണി ഗിഡൻസ്

ഈ രൂപകാലങ്കാരം അയവില്ലാതെ ഉപയോഗിക്കുന്നത് തെറ്റിദ്ധാ

രണാജനകമാണ്. മനുഷ്യപ്രയത്നത്താലും ബന്ധങ്ങളാലുമാണ് സാമൂഹികഘടനകൾ നിർമിക്കപ്പെടുന്നത്. അവർക്ക് ഈ മാതൃക ക്രമം ലഭിക്കുന്നത് ദേശകാലാന്തരങ്ങളുടെ പുനരാവർത്തനം മൂലമാണ്. സമൂഹശാസ്ത്ര അപഗ്രഥനത്തിൽ സാമൂഹികഘടനയും സാമൂഹികപ്രത്യുൽപ്പാദനവും പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഉദാഹരണമായി, സ്കൂൾ, കുടുംബം എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങളെ അപഗ്രഥിക്കുമ്പോൾ നമുക്ക് ഈ കാര്യം വ്യക്തമാകും. സ്കൂളിൽ നിരവധി പെരുമാറ്റരീതികൾ ആവർത്തിക്കുന്നു. സ്കൂൾ പ്രവേശനം, അച്ചടക്കം, വാർഷിക ചടങ്ങുകൾ, അസംബ്ലി എന്നിവ ആവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. കുടുംബത്തിലെ പെരുമാറ്റം, വിവാഹം, ആചാരം, ബന്ധങ്ങളുടെ ആശയങ്ങൾ, കടമ, പ്രതീക്ഷകൾ എന്നിവ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കുടുംബത്തിൽ പ്രായമായവർ മരിക്കുകയും കുട്ടികൾ ജനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എങ്കിലും സ്കൂളും കുടുംബവും സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്ന രീതിയിൽ നിലനിൽക്കുന്നു. എന്നാൽ അവയിൽ ചില മാറ്റങ്ങളും രൂപപ്പെടുന്നു. സ്കൂൾ, കുടുംബം എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ മാറ്റങ്ങൾ കൊണ്ടുവരുകയും മാറ്റങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് പുതിയ ക്രമവും ഘടനയും രൂപപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു.

എന്റെ ചുമതലകൾ സഹോദരൻ, ഭർത്താവ്, പൗരൻ എന്ന രീതിയിൽ നിർവഹിക്കുമ്പോൾ, സമൂഹം നിർവചിച്ച രീതിയിൽ ഞാനെന്റെ ചുമതലകൾക്കൂടി നിർവഹിക്കുന്നു. അത്തരം ചുമതലകൾ നിറവേറ്റുന്നത് നിർവചിക്കപ്പെട്ട ആചാരങ്ങളുടെയും വഴക്കത്തിന്റെയും നിയമത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിലാണ്. അവ എനിക്കും എന്റെ ചിന്തയ്ക്കും പ്രവൃത്തിക്കും പുറത്താണ്. എന്റെ ആശയങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിക്കാൻ ഞാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന ചിഹ്നങ്ങൾ, കടബാധ്യതകൾ തീർക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന പണപരമായ സംവിധാനങ്ങൾ, എന്റെ തൊഴിലിൽ ഞാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന രീതികൾ എന്നിവ സ്വതന്ത്രമായി ധർമങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നു. ഞാനവയെ ഉപയോഗിക്കുന്നു.

(ഉറവിടം: 1933; തൊഴിൽവിഭജനവും സമൂഹവും, ദുർഖീം)

കുടുംബങ്ങളിലും വിദ്യാലയങ്ങളിലും എങ്ങനെയാണു മാറ്റങ്ങൾ ഉണ്ടായതെന്നും മാറ്റങ്ങളുണ്ടാകാതെ ചിലത് എങ്ങനെ നിലനിന്നുവെന്നും മുതിർന്ന തലമുറയിലുള്ള മുത്തശ്ശനോടും മുത്തശ്ശിയോടും ചോദിച്ചറിയുക.

പഴയതും പുതിയതുമായ നോവലുകളിലും സീരിയലുകളിലും സിനിമകളിലുമുള്ള കുടുംബത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണങ്ങൾ താരതമ്യം ചെയ്യുക.

നിങ്ങളുടെ കുടുംബത്തിലെ സാമൂഹികപെരുമാറ്റങ്ങളുടെ ക്രമവും വ്യവസ്ഥകളും നിരീക്ഷിക്കുക. നിങ്ങളുടെ കുടുംബഘടന വിശദീകരിക്കുക.

നിങ്ങളുടെ വിദ്യാലയത്തിന്റെ ഘടനയെപ്പറ്റി അധ്യാപകരുമായി ചർച്ചചെയ്യുക. വിദ്യാലയഘടനയെ നിലനിർത്താനോ പുനർനിർണയിക്കാനോ അധ്യാപകർക്കും നിങ്ങൾക്കും ചില പ്രത്യേക രീതികൾ അവലംബിക്കേണ്ടതുണ്ടോ? നിങ്ങളുടെ കുടുംബത്തിലും വിദ്യാലയത്തിലും മാറ്റങ്ങൾ സംഭവിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കുമ്പോൾ, അവയിൽ ചിലത് തടയപ്പെട്ടത് എന്തുകൊണ്ടായിരിക്കാം? ആരാലായിരിക്കാം?

മുകളിൽ ചർച്ചചെയ്തപോലെ സമൂഹത്തിന്റെ ഓരോ ഘടകവും പുനർനിർമിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സ്കൂൾ, കുടുംബം എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ മാറ്റങ്ങൾ സംഭവിക്കുകയും സാമൂഹികപ്രത്യുൽപ്പാദനം (Social Reproduction) നടക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സഹകരണം എന്ന പ്രക്രിയ സാമൂഹികപ്രത്യുൽപ്പാദനത്തെ സഹായിക്കുന്നു. മത്സരം, സംഘർഷം എന്നീ പ്രക്രിയകളും സാമൂഹികപ്രത്യുൽപ്പാദനത്തെ

നിർണയിക്കുന്നു. സഹകരണ പ്രക്രിയക്കകത്ത് ചിലപ്പോൾ ഗുരുതരമായ സംഘർഷം ഒളിഞ്ഞിരിക്കുന്നുണ്ടാവും. സഹകരണം സ്വമേധയാ ഉള്ളതോ അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നവയോ ആവാമെന്ന് ഈ അധ്യായത്തിൽ തുടർന്നു വരുന്ന ഭാഗത്തിൽ കാണാം.

സാമൂഹികഘടന ഏതു രീതിയിലാണ് വ്യക്തികളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നത് എന്നു കണ്ടെത്തുക. വ്യക്തികൾ സാമൂഹികഘടനയിൽ പരിവർത്തനം വരുത്തിയതിന് ഉദാഹരണങ്ങൾ കണ്ടെത്തുക.

പ്രസിദ്ധ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞനായ എമിൽ ദുർഖീമിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, അംഗങ്ങളിൽ എപ്പോഴും സമൂഹം സമ്മർദം ഏൽപ്പിക്കുന്നു. വ്യക്തികൾക്കുമേൽ സമൂഹത്തിന് ആധിപത്യമുണ്ട്. വ്യക്തികളുടെ പ്രവൃത്തികളുടെ ആകെത്തുകയേക്കാൾ കൂടുതലാണ് സമൂഹം. അതിന്റെ ഉറപ്പും ബലവും ഭൗതികസാഹചര്യങ്ങളുടെ ഘടനയുമായി താരതമ്യം ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതാണ്.

നിരവധി വാതിലുകളുള്ള മുറിയിൽ അകപ്പെട്ട ഒരു വ്യക്തിയെ സങ്കൽപ്പിക്കുക. ആ മുറിയുടെ ഘടന അയാളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു നിയന്ത്രണങ്ങളും പരിധിയും സൃഷ്ടിക്കുന്നു. മുറിയിലെ ചുമരുകളും വാതിലുകളും അകത്തേക്കും പുറത്തേക്കുമുള്ള പ്രവേശനം നിശ്ചയിക്കുന്നു. അതേപോലെത്തന്നെയാണ് ഒരു വ്യക്തിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ സാമൂഹികഘടന നിശ്ചയിക്കുന്നത്. വാതിലുകളും ചുമരുകളുമാണ് മുറിയിൽ വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യം നിയന്ത്രിക്കുന്നത്. ദുർഖീമിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ വീടിന്റെ ചുമരുകളെയും വാതിലുകളെയും പോലെ സാമൂഹികഘടന സമാന്തരമായി വ്യക്തികളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നു.

മറ്റൊരു സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞനായ കാൾ മാക്സിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, സാമൂഹികഘടന വ്യക്തിയിൽ നിയന്ത്രണം ഏർപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ വ്യക്തികളുടെ ക്രിയാത്മകതയും സർഗബോധവും സാമൂഹിക ഘടനയെ പരിഷ്കരിക്കുന്നതിലേക്കു നയിക്കുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. മനുഷ്യൻ ചരിത്രം നിർമിച്ചത് അവർക്കാവശ്യമായ രീതിയിലല്ല, അവർ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഘടനാപരമായ വ്യവസ്ഥയുടെ സാധ്യതയ്ക്കും പരിമിതികൾക്കുമുള്ളിൽനിന്നുകൊണ്ടാണ്.

സാമൂഹികശ്രേണീകരണം സൂചിപ്പിക്കുന്നത് സമൂഹത്തിനും സംഘങ്ങൾക്കും ഇടയിലുള്ള ഘടനാപരമായ അസമത്വത്തെയാണ്. സാമൂഹികസംഘങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ് സാമൂഹിക അസമത്വം. സാമൂഹികശ്രേണീകരണം വ്യക്തികളുടെ സാമൂഹികവിഭവങ്ങളിലേക്കും ഭൗതികവിഭവങ്ങളിലേക്കുമുള്ള ചലനാത്മകതയെ നിയന്ത്രിക്കുന്നു. എല്ലാ സമൂഹങ്ങളിലും ഏതെങ്കിലും രീതിയിലുള്ള സാമൂഹികശ്രേണീകരണം കാണാം. അധികാരത്തിന്റെയും ശക്തിയുടെയും വ്യത്യസ്തതകൾ ആധുനികസമൂഹത്തിൽ കൂടുതലായി കാണുന്നു. വർഗവിഭജനം, ജാതി, വംശം, മതം, സമുദായം, ഗോത്രം എന്നിവ സാമൂഹികശ്രേണീകരണത്തിന്റെ വിവിധ രൂപങ്ങളാണ്.

ചില മാതൃകാപരമായ പെരുമാറ്റങ്ങളെയാണ് സാമൂഹികഘടനയെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. സാമൂഹികശ്രേണീകരണം വിപുലമായ സാമൂഹികഘടനയിലെ അസമത്വം വിശേഷിപ്പിക്കുന്നു. അസമത്വം അംഗങ്ങൾക്കിടയിൽ യാദൃച്ഛികമായി വിതരണം ചെയ്യപ്പെടുന്നതല്ല. ഇത് സംഘാംഗത്വവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സാമൂഹികശ്രേണിയിലെ ഉയർന്ന പാളിയിലുള്ളവർ സാമൂഹികവും സാമ്പത്തികവുമായ വിഭവങ്ങൾ കൈവശപ്പെടുത്തുകയും നിലനിർത്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

അത് അവരുടെ കുട്ടികളിലേക്കു കൈമാറ്റം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു.

(Jayaram 1987, 22)

അസമമായ വിതരണത്തിന്റെ ഭാഗമായുള്ള വ്യത്യസ്ത അവസരങ്ങൾ വേർതിരിച്ച് അറിയേണ്ടത് അത്യാവശ്യമാണ്. വിശേഷ അവകാശങ്ങളുള്ള സംഘങ്ങൾ സമൂഹത്തിലെ താഴെ പറയുന്ന ചില അടിസ്ഥാനരൂപങ്ങളിലുള്ള ആനുകൂല്യങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നു.

1. ജീവിതാവസരങ്ങൾ (Life Chances): ഭൗതികമായ നേട്ടങ്ങൾ അവരുടെ ജീവിതനിലവാരം ഉയർത്തുന്നു. സമ്പത്ത്, വരുമാനം, സുരക്ഷിതത്വം, വിനോദങ്ങൾ, ആരോഗ്യം എന്നീ ഘടകങ്ങൾ അവരുടെ ഭൗതികജീവിത ഗുണമേന്മ വർധിപ്പിക്കുന്നു.
2. സാമൂഹികപദവി (Social Status): മറ്റുള്ളവരുടെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ ഉയർന്ന അന്തസ്സും പദവിയും അവർ അനുഭവിക്കുന്നു.
3. രാഷ്ട്രീയസ്വാധീനം (Political Influence): വിശേഷ അധികാരമുള്ള സംഘങ്ങൾക്ക് മറ്റുള്ളവർക്കുമേൽ സ്വാധീനം സ്ഥാപിക്കാനും തീരുമാനങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിൽ നിർണായക പങ്കുവഹിക്കാനും കഴിയുന്നു. ആ തീരുമാനങ്ങളിൽനിന്നു മെച്ചമുണ്ടാക്കാനും അവർക്കു സാധിക്കുന്നു.

സാമൂഹികശ്രേണീകരണം സാമൂഹിക പ്രക്രിയകൾക്ക് പരിധികളുണ്ടാക്കുന്നു. വ്യക്തികൾക്കും ഗ്രൂപ്പുകൾക്കും മത്സരം, സഹകരണം, സംഘർഷം എന്നിവയിൽ പങ്കെടുക്കാനുള്ള അവസരം രൂപപ്പെടുത്തുന്നത് സാമൂഹികശ്രേണീകരണവും സാമൂഹിക ഘടകങ്ങളുമാണ്. അതേയവസരത്തിൽ മനുഷ്യർ ശ്രേണീകരണത്തിന്റെ ഘടനയും വ്യവസ്ഥയും മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി പ്രവർത്തിക്കുന്നു.

സമൂഹശാസ്ത്രത്തിൽ സാമൂഹിക പ്രക്രിയകൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള രണ്ടു വഴികൾ (Two Ways of understanding Social Processes in Sociology)

'സമൂഹശാസ്ത്രത്തിന് ഒരു ആമുഖം' എന്ന ഒന്നാംഭാഗത്തിൽ സാമാന്യബോധംകൊണ്ടുള്ള അറിവിന്റെ പരിമിതി നാം തിരിച്ചറിഞ്ഞു (Class XI, NCERT 2006). സാമാന്യബോധത്തിലെ അറിവ് പരിശോധിക്കപ്പെടാത്തതും ശരിയെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നതുമാകുന്നു. എന്നാൽ സമൂഹശാസ്ത്രം സാമാന്യബോധംവഴിയുള്ള അറിവിനെ ചോദ്യംചെയ്യുന്നു. മനശ്ശാസ്ത്രപരമോ പ്രകൃതിശാസ്ത്രപരമോ ആയ വിശദീകരണം സമൂഹശാസ്ത്രം സ്വീകരിക്കുന്നില്ല. മത്സരം, സംഘർഷം, സഹകരണം എന്നീ സാമൂഹികപ്രക്രിയകളെ സാമൂഹിക ഘടനയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സമൂഹശാസ്ത്രം വിശദീകരിക്കുന്നു. 'സമൂഹശാസ്ത്രത്തിന് ഒരാ മുഖം' എന്ന പുസ്തകത്തിൽ സമൂഹത്തിന്റെ വൈവിധ്യങ്ങൾ ചർച്ചചെയ്തു.

സഹകരണം, മത്സരം, സംഘർഷം എന്നിവയ്ക്കുള്ള ഉദാഹരണങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ നിത്യ ജീവിതത്തിൽ നിന്നും കണ്ടെത്തുക.

നിർവഹണവാദികളായ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരും (Functionalist) സംഘട്ടനവാദികളായ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരും (Conflict theorist) സാമൂഹികപ്രക്രിയകളെ വ്യത്യസ്തരീതിയിലാണ് വിശദീകരിക്കുന്നത്. കാൾമാക്സ് സംഘട്ടനവാദ കാഴ്ചപ്പാടിലൂടെയും ദുർഖീം നിർവഹണവാദ കാഴ്ചപ്പാടിലൂടെയും സാമൂഹികപ്രക്രിയകൾ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. ദുർഖീമിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, മനുഷ്യന് അവന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായ ആവശ്യങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനു സഹകരണം അത്യാവശ്യമാണ്. അത്തരം സഹകരണത്തി

വിവിധതരത്തിലുള്ള സാമൂഹികപ്രക്രിയകൾ

ലൂടെ അവരുടേതായ ലോകത്തെ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുകയും പുനരുൽപ്പാദിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ചരിത്രപരമായ കാലഘട്ടങ്ങളിൽ സഹകരണമാണ് സാമൂഹികപ്രക്രിയയ്ക്ക് വന്നിരിക്കുന്ന മാറ്റങ്ങൾക്കു കാരണമെന്ന് സംഘട്ടനവാദികൾ മനസ്സിലാക്കുന്നു. പ്രാചീന ലളിത സമൂഹങ്ങളിൽ മനുഷ്യൻ കൂടുതലൊന്നും ഉൽപ്പാദിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല. എന്നാൽ അവിടെ സഹകരണമുണ്ടായിരുന്നു. സമൂഹം കൂടുതൽ ഉൽപ്പാദിപ്പിച്ചപ്പോൾ പ്രബലവിഭാഗം രൂപപ്പെടുകയും അവരുടെ നിയന്ത്രണത്തിലേക്ക് ഉൽപ്പാദന പ്രവർത്തനം മാറുകയും ചെയ്തു. വ്യവസായികളും തൊഴിലാളികളും സഹകരണത്തിൽ ഏർപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ ഉൽപ്പാദന ബന്ധങ്ങളിലെ വിരുദ്ധതാൽപ്പര്യങ്ങൾ സഹകരണപ്രക്രിയയെ ബാധിക്കുന്നു.

സംഘട്ടനവാദകാഴ്ചപ്പാടിൽ സമൂഹം ജാതി, വർഗം, പുരുഷാധിപത്യം എന്നീ ഘടകങ്ങ

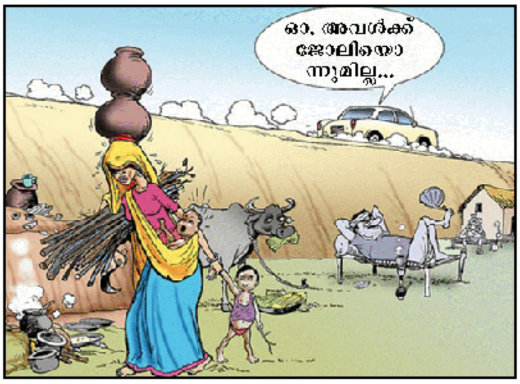

ളാൽ വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ചില ഗ്രൂപ്പുകൾ വിവേചനവും അസമത്വവും നേരിടുന്നു. സാംസ്കാരികമൂല്യങ്ങളിലൂടെയും ആക്രമണത്തിലൂടെയും അടിച്ചമർത്തലിലൂടെയും ഉയർന്ന വർഗശ്രേണീവിഭാഗങ്ങൾ താഴ്ന്ന ശ്രേണീവിഭാഗങ്ങളുടെ മുകളിൽ അധീശത്വം ഉറപ്പിക്കുന്നു. എന്നാൽ നിർവഹണവാദ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ ഇത്തരം മൂല്യങ്ങൾക്കും അംഗീകാരത്തിനുമുള്ള പ്രാധാന്യം മനസ്സിലാക്കുന്നതിൽ പരാജയപ്പെട്ടു. നിർവഹണവാദികൾ സമൂഹത്തെ പ്രബലവിഭാഗത്തിന്റെ നിയന്ത്രണമായിട്ടല്ല സമൂഹത്തെ മുഴുവനായിട്ടാണ് കണക്കാക്കുന്നത്. നിർവഹണവാദികൾ സാമൂഹികവ്യവസ്ഥയുടെ അനിവാര്യതയ്ക്ക് പ്രാധാന്യം നൽകുന്നു – നിർവഹണത്തിന് അവഗണിക്കാൻ പറ്റാത്തത്, ആവശ്യമുള്ളത്, അത്യാവശ്യമായത് എന്നിവയാണവ. വ്യവസ്ഥിതി തുടർന്നു പോകാനും സാമൂഹിക ഘടന നിലനിൽക്കാനും താഴെപ്പറയുന്ന ചില ഉപാധികൾ അത്യാവശ്യമാണ്.

1. പുതിയ അംഗങ്ങളുടെ സാമൂഹീകരണം.
2. പങ്കുവയ്ക്കപ്പെടുന്ന ആശയവിനിമയവ്യവസ്ഥകൾ.
3. വ്യക്തികൾക്ക് പങ്കുകൾ നൽകുന്ന രീതി.

നിർവഹണവാദ കാഴ്ചപ്പാടിൽ സമൂഹത്തിന് വ്യത്യസ്തഭാഗങ്ങളുണ്ട്. സമൂഹത്തെ നിലനിർത്താൻ അവ അതിന്റേതായ ധർമങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നു. മത്സരം, സംഘർഷം, സഹകരണം എന്നിവ എല്ലാ സമൂഹങ്ങളുടെയും പൊതുസവിശേഷതകളാണ്.

> പോകുമ്പോൾ അച്ഛന്റെ
> അനുഗ്രഹങ്ങൾ കൊണ്ടുപോകുക.
> പോകൂ, നിനക്ക് സന്തോഷമുള്ള
> ഭവനം ലഭിക്കും
> നിന്റെ അമ്മയുടെ ഭവനം നിനക്ക്
> ഓർക്കേണ്ടിവരില്ല.
> കാരണം, നിനക്ക് എല്ലാ-
> സൗഭാഗ്യങ്ങളും നിന്റെ
> ഭർതൃവീട്ടിൽനിന്നു ലഭിക്കും.
>
> (Basu 2001:128)

> സ്ത്രീകൾ സഹകരണപ്രക്രിയകൾ (Co-operation) അനുവർത്തിക്കുന്നുണ്ടോ? അതോ, സംഘർഷം ഒഴിവാക്കാൻ ബോധപൂർവം ശ്രമിക്കുകയാണോ?
>
> പുരുഷമേധാവിത്വം നിറഞ്ഞ സമൂഹത്തിന്റെ വഴക്കങ്ങളുമായി, സഹോദരങ്ങളുടെ സ്നേഹം നഷ്ടപ്പെടാതിരിക്കാൻ സ്ത്രീകൾ ബോധപൂർവം സഹകരിക്കുകയാണോ?

മുകളിലെ വിവരണത്തിലുള്ളത് ഒരു പ്രാദേശികപ്രശ്നമാണെങ്കിലും അത് സ്ത്രീകൾ വിവാഹശേഷം ഒഴിവാക്കപ്പെടുന്നതിന് ഉദാഹരണമാണ്.

സാമൂഹീകരണത്തിലെ രീതികളിലൂടെയും വഴക്കങ്ങളിലൂടെയും പ്രത്യേക സാമൂഹികക്രമം നിലനിൽക്കുന്നു. എന്നാൽ അത് ഒരു വിഭാഗത്തിന്റെ താൽപ്പര്യമായി മാറുകയും ചെയ്യും. മറ്റൊരർഥത്തിൽ സഹകരണം, മത്സരം, സംഘട്ടനം എന്നിവ പലപ്പോഴും സങ്കീർണവും വേർതിരിക്കാൻ കഴിയാത്തതുമാണ്.

സംഘർഷത്തിനു തുടർച്ചയായി സഹകരണം വരുന്നതും നിർബന്ധിത സഹകരണവും സ്വമേധയായുള്ള സഹകരണവും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസവും സ്ത്രീകളുടെ പൈതൃകസ്വത്തിന്റെ കാര്യം അപഗ്രഥിക്കുമ്പോൾ നമുക്ക് മനസ്സിലാകും. നല്ലൊരു വിഭാഗം സ്ത്രീകളും മക്കൾക്ക് അവരോടുള്ള സ്നേഹത്തെക്കുറിച്ചും അവർക്ക് മക്കളോടുള്ള സ്നേഹത്തെക്കുറിച്ചും വാചാലരാണ്. എന്നാൽ അവരുടെ സഹോദരന്മാരുടെ ഇഷ്ടക്കേടിന് പാത്രമാകുമെന്ന ഭയത്താലും സഹോദരന്റെ ഭാര്യയുമായുള്ള സൗഹൃദം നഷ്ടപ്പെടുമെന്ന ഭയത്താലും അവൾ അവൾക്ക് കിട്ടേണ്ട പൈതൃകസ്വത്തിന് അവകാശമുന്നയിക്കുന്നില്ല. അവകാശപ്പെട്ടാൽ ജന്മഗൃഹത്തിൽ അവൾക്ക് പരിഗണനയും സ്നേഹവും നഷ്ടപ്പെടുമോ എന്ന് അവർ ഭയക്കുന്നു. അവകാശങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെടുന്ന സ്ത്രീയെ ആർത്തി പിടിച്ച സ്ത്രീ എന്നാണ് ചിത്രീകരിക്കുക.

ചിലപ്പോൾ പ്രത്യക്ഷമായി കാണപ്പെടുന്ന സഹകരണത്തോടെയുള്ള പെരുമാറ്റം ആഴത്തിലുള്ള സംഘർഷത്തിന്റെ പ്രകടനമായിരിക്കും. എന്നാൽ അത്തരം സംഘർഷങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ സംഘർഷം ഇല്ലെന്ന തോന്നലും സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്നു. ഈ രൂപത്തിൽ സംഘർഷസാഹചര്യം സഹകരണപ്രക്രിയയിലൂടെ പരിഹരിക്കപ്പെടുമ്പോൾ അത്തരം പ്രക്രിയയെ നിർവഹണവാദികൾ ‘പൊരുത്തപ്പെടൽ’ (Accommodation) എന്നു വിളിക്കുന്നു. സ്ത്രീകൾക്ക് പാരമ്പര്യസ്വത്തിന് അവകാശമുണ്ടെങ്കിലും സംഘർഷസാഹചര്യം ഒഴിവാക്കാൻ അവകാശവാദം ഉന്നയിക്കാതിരിക്കുന്നത് പൊരുത്തപ്പെടലിന് ഉദാഹരണമാണ്.

സഹകരണസ്വഭാവം പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന സാമൂഹികപെരുമാറ്റങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള തീവ്രമായ സംഘർഷങ്ങൾ ഒളിഞ്ഞിരിക്കുന്നുണ്ടോ?

സഹകരണവും തൊഴിൽവിഭജനവും (Co-Operation and Division of labour)

സഹകരണം സാമൂഹികജീവിതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനശിലയാണ്. സഹകരണമില്ലാതെ

ഡോളിയിൽ വരന്റെ വീട്ടിലേക്കു പോകുന്ന വധുവിന്റെ ചിത്രം

സാമൂഹികജീവിതം അസാധ്യമാണ്. ജന്തുലോകത്തുപോലും സഹകരണം അച്ചടക്കത്തോടെ നടക്കുന്നതായി കാണാൻ സാധിക്കും. സസ്തനികൾ, ഉറുമ്പുകൾ, തേനീച്ചകൾ എന്നീ വിഭാഗങ്ങൾക്കിടയിൽ ഉയർന്നരീതിയിലുള്ള 'സഹകരണം' ദർശിക്കാം. ജന്തുലോകവുമായുള്ള താരതമ്യം സൂക്ഷ്മതയോടെ ചെയ്യേണ്ടതാണ്. എമിൽ ദുർഖീമിന്റെയും കാൾ മാക്സിന്റെയും സമൂഹശാസ്ത്രത്തിലെ വ്യത്യസ്തമായ സൈദ്ധാന്തിക പാരമ്പര്യം ഇവിടെ വിശദമാക്കുകയാണ്.

മനുഷ്യസ്വഭാവം ക്രൂരവും മൃഗീയവും ആണെന്ന് സമൂഹശാസ്ത്രം കരുതുന്നില്ല. അപരിഷ്കൃതസമൂഹത്തിൽ മനുഷ്യനെ അടിസ്ഥാനമായും സ്വാധീനിച്ചത് വിശപ്പും ദാഹവുമാണെന്ന കാഴ്ചപ്പാട് എമിൽ ദുർഖീം നിരാകരിക്കുന്നു.

> *അവർ സദാചാരജീവിതത്തിന് കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം നൽകി. സമൂഹം വ്യക്തിയിൽ പരിപാകതയുള്ള സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്നു. ഈ സ്വാധീനം ചെറുത്തുനിൽപ്പിന്റെയും തിരഞ്ഞെടുക്കലിന്റെയും സന്ദർഭങ്ങളിൽ വ്യക്തികളിലെ മൃഗീയമായ വാസനകളെ നശിപ്പിക്കുകയോ ഇല്ലാതാക്കുകയോ ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ എപ്പോഴൊക്കെ സമൂഹം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ, അവിടെയെല്ലാം പരക്ഷേമകാംക്ഷ (Altruism) ഉണ്ട്. കാരണം സാമൂഹിക ഐക്യം എല്ലാഘട്ടത്തിലും സാമൂഹികജീവിതത്തിൽ ഉണ്ടാകും. അൾട്രുയിസം എന്ന സങ്കൽപ്പനം മാനവികത രൂപപ്പെട്ടതു മുതൽ സമൂഹത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്.*
>
> *(ദുർഖീം 1933)*

ദുർഖീമിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ധാർമിക ബലത്തിലൂടെ കൈവരുന്ന ഐക്യദാർഢ്യമാണ്. സമൂഹത്തിന്റെ സഹകരണത്തിന്റെയും അതുവഴി കൈവരുന്ന സാമൂഹിക നിർവാഹകത്വത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനം. അതുകൊണ്ടുതന്നെ സമൂഹത്തിന്റെ പ്രവർത്തനത്തെ സഹകരണത്തെ മനസ്സിലാക്കുന്നതിന് പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. തൊഴിൽവിഭജനം സഹകരണത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന പ്രധാന ആശയമാണ്. അത് സാമൂഹികാവശ്യങ്ങളെ പൂർത്തീകരിക്കുന്നു. തൊഴിൽവിഭജനം പ്രകൃതിനിയമവും അതേപോലെ മനുഷ്യപെരുമാറ്റത്തിന്റെ സദാചാരതത്ത്വവുമാകുന്നു.

എമിൽ ദുർഖീം സാമൂഹിക ഐക്യത്തെ രണ്ടായി തരംതിരിച്ചു. യാന്ത്രിക ഐക്യദാർഢ്യവും ജൈവിക ഐക്യവും (Mechanical and Organic solidarity) യഥാക്രമം വ്യാവസായിക പൂർവ സമൂഹങ്ങളുടെയും സങ്കീർണ വ്യാവസായിക സമൂഹങ്ങളുടെയും സവിശേഷതയാണ്. യാന്ത്രിക ഐക്യദാർഢ്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം ഒരുമയും സമാധാനവുമാണ്. ലളിതമായ വൈദഗ്ധ്യവൽക്കരണവും പ്രായത്തിന്റെയും ലിംഗത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ചെറിയ തൊഴിൽവിഭജനവും സമാന ജീവിതരീതിയും ഉള്ളവയായിരിക്കും യാന്ത്രിക ഐക്യദാർഢ്യത്തിലുള്ള സമൂഹങ്ങൾ. ഇത്തരം ഐക്യം അംഗങ്ങൾ തമ്മിൽ പൊതുധാരണയിൽ വിശ്വാസങ്ങളും വൈകാരികതയിൽ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതും ആയിരിക്കും. തൊഴിൽവിഭജനവും അതിന്റെ ഫലമായി അംഗങ്ങൾക്കിടയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന പരസ്പരാശ്രയത്വവുമാണ് ജൈവിക ഐക്യദാർഢ്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം. വൈവിധ്യവൽക്കരണം പരസ്പരാശ്രയം വർധിപ്പിക്കുന്നു. ചെറിയ കുടുംബത്തിന് മറ്റു കർഷകകുടുംബങ്ങളുടെ സഹായമില്ലാതെ ജീവിക്കാൻ സാധിക്കും. എന്നാൽ വൈവിധ്യവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട വസ്ത്രനിർമാണ കമ്പനിയിലോ കാർനിർമാണ കമ്പനിയിലോ ജോലിചെയ്യുന്നവർക്ക് മറ്റുള്ളവരുടെ സഹായമില്ലാതെ ജീവിക്കാൻ കഴിയില്ല.

കാൾ മാക്സ് മനുഷ്യജീവിതത്തെ മൃഗജീവിതത്തിൽനിന്ന് വേർതിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യനെ മൃഗത്തിൽനിന്നു വേർതിരിക്കുന്നത് ബോധനിലവാരമാണെന്ന് വിശദീകരിക്കുന്നു.

> *മനുഷ്യർ മൃഗങ്ങളിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തരാകുന്നത് ബോധനിലവാരത്തിന്റെ*

അടിസ്ഥാനത്തിലാണ്. നിലനിൽപ്പിനായി ഉൽപ്പാദനം ആരംഭിച്ച ഘട്ടം മുതൽ അവൻ മൃഗത്തിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തനായി മാറി. ഭൗതികമായ സംഘടനാസംവിധാനം അവനെ രൂപപ്പെടുത്തി. നിലനിൽപ്പിനു വേണ്ടി മനുഷ്യൻ ഉൽപ്പാദനം ആരംഭിച്ച പ്പോൾത്തന്നെ അവർ പരോക്ഷമായി ഭൗതികലോകവും സൃഷ്ടിച്ചു.

(മാക്സ് -1972:37)

മുകളിൽ ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്ന മാക്സിന്റെ വരികളിൽനിന്ന് ജീവിതോപാധികൾ ഉൽപ്പാദിപ്പിച്ച കാലഘട്ടം മുതൽ മനുഷ്യന് ഭൗതികജീവിതം ഉണ്ടാകുന്നു. മനുഷ്യജീവിതത്തിലെ സഹകരണവും ജന്തുജീവിതത്തിലെ സഹകരണവും വ്യത്യസ്തമാണ്. മനുഷ്യൻ സഹകരണത്തോട് പൊരുത്തപ്പെടുകയും സാവധാന പ്രക്രിയയിലൂടെ സമൂഹത്തെ മാറ്റിമറിക്കുകയും ചെയ്തു. പ്രകൃതി ഉയർത്തിയ വെല്ലുവിളികളെ മനുഷ്യന് കാലങ്ങളായി നേരിടുകയും പൊരുത്തപ്പെടുകുയം ചെയ്യേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. സാങ്കേതിക വളർച്ച മനുഷ്യനിൽ ഉണ്ടാക്കിയതുപോലെ പ്രകൃതിയിലും പരിവർത്തനം സൃഷ്ടിച്ചു. മനുഷ്യൻ ഇവയോട് നിഷ്ക്രിയ പൊരുത്തപ്പെടൽ മാത്രമല്ല നടത്തുന്നത്. പകരം അവൻ പ്രകൃതിയെ മാറ്റിമറിച്ചു. 'സാമൂഹീകരണവും സംസ്കാരവും' എന്ന പാഠഭാഗത്ത് കോളനി വാഴ്ചക്കാലത്ത് ജനങ്ങൾ ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയുമായി സഹകരിച്ചതായും അതുവഴി ഇന്ത്യൻ ഭാഷയുടെയും ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയുടെയും സങ്കരമായി 'ഹിംഗ്ലീഷ്' ഉയർന്നുവന്നതായും നാം കണ്ടു.

ദുർഖീം നിർവഹണവാദകാഴ്ചപ്പാടിലൂടെയും മാക്സ് സംഘട്ടനവാദകാഴ്ചപ്പാടിലൂടെയും സഹകരണത്തെ വിശകലനം ചെയ്തു. കാൾ മാക്സിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം സഹകരണം സ്വമേധയാ ഉണ്ടാകുന്ന പ്രക്രിയയല്ല. ബാഹ്യമായി നിലകൊള്ളുന്ന ഉൽപ്പാദന ശക്തിയുടെ ഫലമായി നിർബന്ധിതമായി സംഭവിക്കുന്ന പ്രക്രിയയാണ് സഹകരണം. തൊഴിൽവിഭജനം സമൂഹത്തിൽ സഹകരണം രൂപപ്പെടുത്തുന്നു. കാൾമാക്സ് അന്യവൽക്കരണം (Alienation) എന്ന സങ്കൽപ്പനത്തിലൂടെ നിർബന്ധിതസഹകരണത്തെ വിശദീകരിക്കുന്നു. അന്യവൽക്കരണംവഴി തൊഴിലാളിക്ക് തൊഴിലിൽനിന്ന് അകൽച്ച, താൽപ്പര്യക്കുറവ്, ഉൽപ്പാദനപ്രക്രിയയിലെ പങ്കാളിത്തമില്ലായ്മ എന്നിവയുണ്ടാകുന്നു. എന്നാൽ ഗ്രാമീണമേഖലയിലെ ജോലിയിൽ ഏർപ്പെടുന്ന മൺപാത്രനിർമാതാവും കൊല്ലപ്പണിക്കാരും നെയ്ത്തുകാരും തൊഴിലിൽ പൂർണസന്തുഷ്ടരും ക്രിയാത്മകമായി ജോലിയിൽ ഏർപ്പെടുന്നവരുമാണ്. ഉൽപ്പാദനപ്രക്രിയയിൽ പൂർണ്ണനിയന്ത്രണം അവർക്കുണ്ട്. എന്നാൽ ദിവസം മുഴുവൻ ബട്ടൺ അമർത്തുന്ന തൊഴിലാളികൾക്ക് ഈ വികാരമില്ല. ഇത്തരം സാഹചര്യത്തിൽ സഹകരണം അടിച്ചേൽപ്പിക്കപ്പെടുകയാണ്.

മത്സരം എന്ന ആശയവും പ്രയോഗവും (Competition as an Idea and Practice)

സഹകരണമെന്ന സങ്കൽപ്പനംപോലെ മത്സരം എന്ന പ്രക്രിയ സാർവത്രികമായ ഒരു പ്രതിഭാസമാണ്. മത്സരരഹിത സമൂഹമെന്നത് മിഥ്യാസങ്കൽപ്പമാണ്. മത്സരം ഒരു പ്രകൃതിദത്തമായ പ്രതിഭാസം എന്നപോലെ സമൂഹശാസ്ത്രപരമായ പ്രക്രിയകൂടിയാണ്. സമൂഹശാസ്ത്രപരമായ വിശദീകരണവും സാമാന്യബോധനവിശദീകരണവും വ്യത്യസ്തമാണെന്ന് നാം മുൻ അധ്യായത്തിൽ മനസ്സിലാക്കി. ഇന്നു സമൂഹത്തിൽ നിലനിൽക്കുന്ന പ്രധാന ആശയമാണ് മത്സരം. മത്സരാധിഷ്ഠിത

മല്ലാതെ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഒരു സമൂഹം ഇന്നു ചിന്തിക്കാൻ അസാധ്യമാണ്. ചരിത്രപരമായ ഒരു ഘട്ടത്തിൽ മത്സരം സാമൂഹികയാഥാർഥ്യമായും സമൂഹത്തിലെ പ്രബല ആശയമായും മാറി.

ആഫ്രിക്കയിലെ ഒരു അധ്യാപികയുടെ അനുഭവം നോക്കാം. കുട്ടികൾക്കായി ടീച്ചർ ഒരു ഓട്ടമത്സരം നടത്തി. മത്സരാവസാനം വിജയിക്കുന്ന കുട്ടിക്ക് മിഠായി സമ്മാനമായി തീരുമാനിച്ചു. എന്നാൽ കുട്ടികൾ മത്സരത്തിൽ യാതൊരു താൽപ്പര്യവും കാണിച്ചില്ല. കാരണമന്വേഷിച്ചപ്പോൾ കുട്ടികൾ നൽകിയ മറുപടി ശ്രദ്ധേയമായിരുന്നു. ചില കുട്ടികൾ ജയിക്കുകയും ഭൂരിഭാഗവും തോൽക്കുകയും ചെയ്യുന്ന മത്സരങ്ങളിൽ അവർക്ക് താൽപ്പര്യമില്ലെന്നും ചിലർ മാത്രം ജയിക്കുമ്പോൾ മറ്റുള്ളവർക്ക് വേദനയുണ്ടാക്കുന്ന മത്സരം അവർക്ക് ഇഷ്ടമല്ല എന്നും മറുപടി പറഞ്ഞു. സഹകരണവും കൂട്ടായ്മയുമുള്ളകളികളാണ് അവർ ഇഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നത്.

ആധുനികസമൂഹം മത്സരത്തിനു പ്രാധാന്യം നൽകുന്നു. കാര്യക്ഷമതയും കഴിവുകളുമാണ് ഇവിടെ പ്രധാനം. മുതലാളിത്ത സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ മത്സരാധിഷ്ഠിതമാണ്. ദുർഖീം ആധുനികസമൂഹം വ്യക്തിപരതയ്ക്കാണ് കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം നൽകുന്നതെന്ന് കരുതുന്നു. എന്നാൽ കാൾ മാക്സ് മത്സരത്തിന് കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം നൽകുന്നു. കൂടുതൽ ലാഭത്തിനും കാര്യക്ഷമതയ്ക്കുമാണ് ആധുനിക മുതലാളിത്തലോകം പ്രാധാന്യം നൽകുന്നത്. മുതലാളിത്തം താഴെപ്പറയുന്ന ഘടകങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്.

1. വ്യാപാരത്തിന്റെ വ്യാപനം (Expansion of Trade)
2. തൊഴിൽവിഭജനം (Division of Labour)
3. വൈദഗ്ധ്യവൽക്കരണം (Specialisation)
4. ഉൽപ്പാദനക്ഷമത വർധിപ്പിക്കൽ (Rising Productivity)

സർക്കാർ ഒ.ബി.സി. വിഭാഗങ്ങൾക്ക് 27 ശതമാനം സംവരണം നൽകിയപ്പോൾ അതിന് അനുകൂലവും പ്രതികൂലവുമായ ഒരുപാടു സംവാദങ്ങൾ നടക്കുകയുണ്ടായി. പത്രങ്ങളിലും മാസികകളിലും ടെലിവിഷനിലുമൊക്കെവന്നിട്ടുള്ള ഇത്തരം സംവാദങ്ങളുടെ വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുക.

സ്കൂളുകളിൽ, പ്രത്യേകിച്ച് പ്രൈമറി സ്കൂളുകളിൽനിന്ന് കൊഴിഞ്ഞുപോയ കുട്ടികളുടെ വിവരങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ പ്രദേശത്തുനിന്നു ശേഖരിക്കുക.

താഴ്ന്നവരെന്നു പറയപ്പെടുന്ന ജാതിയിൽപ്പെട്ട കുട്ടികൾ സ്കൂളിൽ നിന്നു കൊഴിഞ്ഞുപോകുന്നു. ഉയർന്ന വിദ്യാഭ്യാസസ്ഥാപനങ്ങൾ ഭൂരിഭാഗവും കൈയടക്കിവച്ചിരിക്കുന്നത് ഉയർന്നവർ എന്നവകാശപ്പെടുന്ന ജാതിയിൽപ്പെട്ടവരാണ്. ഈ പ്രശ്നത്തെ സഹകരണം, സംഘർഷം, സഹകരണം, മത്സരം എന്നീ സാമൂഹികപ്രക്രിയകൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി വിശദീകരിക്കുക.

മുതലാളിത്ത സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ അടിസ്ഥാനാശയം മത്സരമാണ്. മുതലാളിത്തം കരുത്തുള്ളവ അതിജീവിക്കുന്നു എന്ന പ്രത്യയശാസ്ത്രത്തിൽ ഉറച്ചു വിശ്വസിക്കുന്നു. യുക്തിപരമായി ചിന്തിക്കുന്ന വ്യക്തികൾ, വിപണിയിലെ തുറന്ന മത്സരം, പരമാവധി ലാഭം എന്നീ ഘടകങ്ങൾ മുതലാളിത്ത മത്സരസമൂഹത്തിന്റെ സവിശേഷതകളാണ്. ഉദാഹരണം: ഉയർന്ന സ്കോറോടെ പഠനംപൂർത്തിയാക്കിയ വ്യക്തിക്ക് ഉയർന്ന ജോലി ലഭിക്കുന്നതുപോലെയാണ് ഏറ്റവും കഴിവുള്ളതും കാര്യക്ഷമതയുള്ളതും മൽസരത്തിൽ വിജയിക്കുന്നത്. ഏറ്റവും കഴിവുള്ളത് എന്നതുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് ഭൗതികപ്രതിഫലനമെന്നതാണ്.

മത്സരവും സ്വതന്ത്രവ്യാപാരവും (Laissez-faire) സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയും അമേരിക്കയിൽ സാമ്പത്തികവളർച്ചയ്ക്ക് കാരണമായി. ആ മത്സരംമൂലം അമേരിക്ക പെട്ടെന്നു വികസിച്ചു. മത്സരവും സാമ്പത്തികവികാസവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം പൂർണമായി വിശദീകരിക്കാൻ ഇപ്പോഴും കൃത്യമായ വിവരങ്ങൾ ലഭ്യമല്ല. മത്സരത്തിന് ഒരുപാടു ദോഷങ്ങളുണ്ട്. പങ്കെടുക്കുന്ന വ്യക്തികൾ എല്ലാവരും തുല്യരല്ലാത്ത അവസ്ഥയിൽ മത്സരം അസമത്വം സൃഷ്ടിക്കുന്നു. മത്സരത്തിന് മറ്റുപല അസ്വീകാര്യഘടകങ്ങളും ഉണ്ടെന്ന് കാണാൻ കഴിയും.

(Bottomore 1975; 174 - 5)

ജെ. എസ്. മില്ലിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, മത്സരത്തിന്റെ സ്വാധീനം ദോഷകരമാകുന്നു. ആധുനികമത്സരം എല്ലാവരും എല്ലാവർക്കും എതിരായ പോരാട്ടമാണ് എന്നദ്ദേഹം പറയുന്നു. അതേസമയം എല്ലാവർക്കും വേണ്ടിയുള്ള പൊരുതൽകൂടിയാണ്. സാമ്പത്തിക മത്സരം സൂചിപ്പിക്കുന്നത് കുറഞ്ഞ ചെലവിൽ കൂടുതൽ ലാഭം ഉണ്ടാക്കുക എന്നതാകുന്നു. അത് സമൂഹത്തിൽ വ്യക്തിപരതയുടെ വളർച്ചയ്ക്ക് കാരണമാകുന്നു. മത്സരം സംഘാംഗങ്ങളെ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിൽ ഒന്നിപ്പിക്കുകയും മത്സരബുദ്ധിയോടെ പൊരുതാൻ പ്രേരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു അത്.

മത്സരം സമൂഹത്തിന് ഗുണകരമാണോ? ദോഷകരമാണോ? ചർച്ചചെയ്യുക.

നിങ്ങളുടെ വിദ്യാലയ അനുഭവത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മത്സരം വ്യത്യസ്ത തരത്തിലുള്ള കുട്ടികളെ എങ്ങനെയെല്ലാം ബാധിക്കുന്നു? ഉപന്യാസം തയാറാക്കുക.

വ്യക്തികൾ വ്യത്യസ്ത സാഹചര്യങ്ങളിൽ എങ്ങനെ മത്സരങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുന്നുവെന്ന് കണ്ടെത്തുക.

വിദ്യാലയപ്രവേശനം മുതൽ ജീവിതത്തിന്റെ വ്യത്യസ്തഘട്ടങ്ങളിലെ മത്സരങ്ങൾ വിശദീകരിക്കുക.

സംഘർഷവും സഹകരണവും (Conflict and Co-operation)

സംഘട്ടനവാദികളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, സമൂഹത്തിലെ വിഭവങ്ങളുടെ ദൗർലഭ്യമാണ് സംഘർഷത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നത്. വിഭവങ്ങൾ നേടിയെടുക്കാനും നിയന്ത്രിക്കാനുമുള്ള ശ്രമം സംഘർഷത്തിനു കാരണമാകുന്നു. വ്യത്യസ്തങ്ങളായ താൽപ്പര്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സംഘട്ടനത്തെ നമുക്ക് സംഘർഷം എന്നു വിളിക്കാം. വിഭവങ്ങളുടെ അപര്യാപ്തത സംഘർഷത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നു. വർഗം, ജാതി, ഗോത്രം,

ലിംഗം, വംശീയത, മതം എന്നിവ സംഘർഷത്തിനുള്ള വിവിധങ്ങളായ കാരണങ്ങളാണ്. സംഘർഷങ്ങളുടെ കാരണവും സ്വഭാവവും വ്യത്യസ്തമായിരിക്കും. സംഘർഷങ്ങൾ ആധുനികസമൂഹത്തിന്റെ മാത്രം സവിശേഷതയാണെന്ന് സാമാന്യമായ ഒരു ധാരണയുണ്ട്. എന്നാൽ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞരുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, സാമൂഹികഘട

നയ്ക്കും വികാസത്തിനുമനുസരിച്ച് സംഘട്ടനങ്ങളുടെ സ്വഭാവം മാറുന്നു.

സമൂഹത്തിൽ നിലനിൽക്കുന്ന വിവിധങ്ങളായ സംഘർഷങ്ങൾ ഏതൊക്കെയെന്നു കണ്ടെത്തുക.

രാഷ്ട്രങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സംഘർഷങ്ങൾ വലിയ രൂപത്തിലുള്ള സംഘർഷങ്ങൾക്ക് ഉദാഹരണമാണ്. രാഷ്ട്രത്തിനകത്തും വ്യത്യസ്തങ്ങളായ സംഘർഷങ്ങളുണ്ട്. അത്തരം സംഘർഷങ്ങളുടെ പട്ടിക തയാറാക്കുക. അവയുടെ സാമൂഹിക വ്യത്യാസങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തുക.

സമൂഹത്തിൽ പുതുതായ ഒന്നാണ് സംഘർഷം എന്നാണ് സാമാന്യമായി കരുതപ്പെടുന്നത്. സംഘർഷത്തിന്റെ രൂപവും ഭാവവും സാമൂഹികവികസനത്തിന്റെ വിവിധ ഘട്ടങ്ങളിൽ മാറിമറിഞ്ഞതാണെന്ന് സമൂഹശാസ്ത്രം ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു. സംഘർഷം എല്ലാകാലത്തും സമൂഹത്തിന്റെ ഭാഗമായിരുന്നു. വിവേചനത്തിന് വിധേയമായ ജനവിഭാഗങ്ങളുടെ നേരെയുള്ള ജനാധിപത്യധ്വംസനവും സാമൂഹികമാറ്റവും ചിലപ്പോഴൊക്കെ സംഘർഷത്തെ കൂടുതൽ പ്രകടിതമാക്കുന്നു. മുൻകാലങ്ങളിൽ സംഘർഷം നിലനിന്നിരുന്നില്ല എന്ന് ഇതിന് അർഥമില്ല. താഴെ തന്നിരിക്കുന്ന ഉദ്ധരണി ഇതിനെ ഉറപ്പിക്കുന്നു.

> വികസ്വരരാഷ്ട്രങ്ങളിൽ പഴയതും പുതിയതുമായ സാമൂഹികക്രമങ്ങൾ തമ്മിൽ സംഘർഷത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. പുതിയ ആവശ്യങ്ങളും ആഗ്രഹങ്ങളും പൂർത്തീകരിക്കാൻ പഴയ ക്രമവ്യവസ്ഥയ്ക്ക് സാധിക്കുന്നില്ല. ഇത് സംഘർഷങ്ങളിലേക്കും തർക്കങ്ങളിലേക്കും വിയോജിപ്പിലേക്കും ആശയക്കുഴപ്പത്തിലേക്കും ചിലപ്പോൾ രക്തച്ചൊരിച്ചിലിലേക്കും നയിക്കുന്നു. ഇത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ പഴയകാല ശാന്തസുന്ദരമായ സമൂഹത്തെ ഗൃഹാതുരതയോടെ വീക്ഷിക്കാൻ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു. പക്ഷേ, വളരെ വേഗത്തിൽത്തന്നെ പഴയ കാലസമൂഹം സംഘട്ടനരഹിതമല്ലെന്നും മനുഷ്യത്വരഹിതവും ക്രൂരവുമായ പീഡനങ്ങൾ വലിയ ഒരു വിഭാഗം അനുഭവിച്ചിരുന്നെന്നും സമൂഹശാസ്ത്രജ്ഞർ തിരിച്ചറിയുന്നു. സംഘർഷം സാധാരണ പ്രതിഭാസമാണെന്ന സിദ്ധാന്തമുപയോഗിച്ച് സമൂഹത്തെ അപഗ്രഥിക്കുന്നത് സമൂഹശാസ്ത്രപഠനത്തെ തെറ്റായ ദിശയിലേക്കു നയിക്കും.
>
> എം.എൻ. ശ്രീനിവാസ് 1972
> (Social Change in Modern India : 159,160)

പുറമെ പ്രകടമാകുമ്പോൾ മാത്രമേ സംഘർഷം വ്യക്തമാക്കപ്പെടുന്നുള്ളൂ. ഭൂമിയിലെ വിഭവങ്ങളുടെ അസന്തുലിതമായ വിതരണത്തോടുള്ള സംഘർഷമാണ് ഒരു കാർഷിക പ്രസ്ഥാനം. എന്നാൽ ഒരു ബഹുജനപ്രക്ഷോഭം ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ട് സമൂഹത്തിൽ സംഘർഷം ഇല്ലെന്ന് അർഥമാക്കേണ്ടതില്ല. ഈ പാഠഭാഗത്തിൽ സംഘർഷത്തിന്റെ വിവിധ വശങ്ങളെക്കുറിച്ചും സ്വമേധയാ അല്ലാത്ത സംഘർഷത്തെക്കുറിച്ചും സംഘർഷത്തിനെതിരെയുള്ള ചെറുത്തുനിൽപ്പിനെക്കുറിച്ചും ചർച്ചചെയ്യുന്നു.

സമൂഹത്തിൽ നിലനിൽക്കുന്ന ചില സംഘർഷങ്ങളെക്കുറിച്ചും സഹകരണം, മത്സരം, സംഘർഷം എന്നീ പ്രക്രിയകൾ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനെ, കുടുംബവും വീട്ടുകാര്യങ്ങളും, ഭൂമി എന്നീ രണ്ടു ഘടകങ്ങൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി പരിശോധിക്കാം.

പാരമ്പര്യമായി കുടുംബം സ്വരച്ചേർച്ചയോടുകൂടി നിലനിൽക്കുന്നു. സഹകരണം എന്ന പ്രക്രിയ ഏറ്റവും ശക്തമായി നിൽക്കുന്ന സ്ഥാപനമാണ് കുടുംബം. എന്നാൽ ഈ സങ്കൽപ്പത്തെ സ്ത്രീവാദചിന്തകർ മൂന്നു പതിറ്റാണ്ടായി ചോദ്യംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അമർത്യാസെന്നിന്റെ അഭിപ്രായ

ത്തിൽ, കുടുംബത്തിൽ കാണപ്പെടുന്ന സഹകരണം അടിച്ചേർപ്പിക്കപ്പെടുന്ന സഹകരണത്തിന്റെ സാധ്യത ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു.

> കാര്യമായ തർക്കങ്ങൾ നിലനിൽക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽപ്പോലും പ്രത്യക്ഷപ്രവൃത്തികൾ സഹകരണ സ്വഭാവമുള്ളവയായിരിക്കും. ഈ സഹകരണത്തിൽനിന്നു രണ്ടു കൂട്ടർക്കും ഗുണമുണ്ടാകുന്നു. സാമൂഹിക -സാങ്കേതികവിദ്യ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിൽ വലിയ തർക്കങ്ങൾ ഉണ്ടാകാറുണ്ടെങ്കിലും കുടുംബസംഘടനകൾ ഇത് സൗഹാർദപരമായി കണക്കാക്കുന്നു. ഇവിടെ തർക്കങ്ങളെ അപഭ്രംശമായോ വ്യതിചലനമായോ ആണ് കണക്കാക്കുന്നത്.
>
> (Sen, 1990 : 147)

സംഘർഷം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും കുടുംബത്തിൽ സ്ത്രീകളും കാർഷിക വൃത്തിയിൽ കർഷകരും സംഘർഷം നേരിടുന്നുണ്ട്. സംഘർഷം പരിഹരിക്കുന്നതിന് ഇവർ സഹകരണം ഉറപ്പാക്കുന്നു. തുറന്നതും മറച്ചു വയ്ക്കപ്പെട്ടതുമായ സംഘർഷങ്ങൾ സമൂഹത്തിൽ കാണാൻ സാധിക്കുന്നു. പരമ്പരാഗത കാർഷികസമൂഹങ്ങളിൽ സാമൂഹികവിഭവങ്ങളിലേക്ക് സ്ത്രീകൾക്കു പുരുഷനു തുല്യമായ പ്രവേശനമില്ലെങ്കിലും, സ്ത്രീകൾ ഭാവിയിൽ അവർക്ക് ലഭ്യമാക്കേണ്ട സുരക്ഷയെക്കുറിച്ചുള്ള ബോധത്താൽ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ സംഘർഷത്തിൽ ഏർപ്പെടാതെ സഹകരിക്കുന്നു.

> ഭൗതികമായ സമ്മർദങ്ങളും നേട്ടങ്ങളും സഹകരണത്തെ സ്വാധീനിക്കുന്നു. വിതരണപ്രക്രിയയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രകടമായ സംഘർഷം കുറവാണ്. എന്നാൽ തീരുമാനങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിന് ആവശ്യങ്ങൾക്കും മുൻഗണനകൾക്കും കൃത്യമായ ഒരു ശ്രേണിയുണ്ട്. അത് പ്രായം, ലിംഗം, ജീവിതചക്രം എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.
>
> സ്ത്രീകൾ വീടിനകത്ത് വിവേചനാത്മകമായ അധികാരവിതരണസംവിധാനത്തെ സ്വീകരിക്കുകയും നിലനിർത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. കുടുംബത്തിനകത്തെ ദീർഘകാലത്തെ സുരക്ഷിതത്വം നിലനിർത്തുന്നതിനായി അവൾ വീടിനു പുറത്തേക്കുള്ള ബന്ധവും വിഭവങ്ങളിലേക്കുള്ള പ്രവേശനവും വേണ്ടെന്നു വയ്ക്കുന്നു.
>
> സംസ്കാരത്തിന്റെ സവിശേഷതയായ ആൺകുട്ടികളോടുള്ള പരിഗണന സ്ത്രീ സ്വീകരിക്കുകയും മകനു വേണ്ടി അവളുടെ ജീവിതം സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇത്തരം സമർപ്പണം നാളെ അവർക്ക് മകനിൽ സ്വാധീനം ഉണ്ടാക്കുമെന്നും അനിശ്ചിതത്വം നിറഞ്ഞ ഭാവിയിൽ അവൾക്ക് പരിരക്ഷയാകും എന്നും കരുതുന്നു. വടക്കേ ഇന്ത്യയിലെ ആൺകുട്ടികളോട് അമ്മമാർക്ക് പക്ഷപാതപരമായ പ്രത്യേകപരിഗണനയുണ്ടെന്നു കാണാൻ സാധിക്കും. ഇത്തരം കുട്ടികളോടുള്ള പ്രത്യേകപരിഗണന പുരുഷമേധാവിത്വസമൂഹത്തിലെ അപകടങ്ങൾ ഒഴിവാക്കാനുള്ള സ്ത്രീകളുടെ സ്വാഭാവികമായ മനോഭാവമാണ്. സ്ത്രീകൾ ദുർബലരല്ല. പുരുഷന്മാരുടെ തീരുമാനങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിൽ അവർക്ക് പങ്കുണ്ട്. അടുത്ത ബന്ധുക്കളുടെ വിശ്വാസത്തിന്റെ പുറത്ത് അവർ ചെറിയ കച്ചവടങ്ങളും പണമിടപാടുകളും നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെ പർദസമ്പ്രദായം, മാതൃത്വം എന്നീ ആശയങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചർച്ചകളിൽ ഏർപ്പെട്ടുകൊണ്ട് പുരുഷമേധാവിത്വസമൂഹത്തെ പ്രതിരോധിക്കുന്ന തന്ത്രങ്ങളും അവർ രൂപപ്പെടുത്തുന്നു. (Abdullah and Zeidenstein 1982: White 1992)
> അവരുടെ പ്രതിരോധം രഹസ്യാത്മകമായി മാത്രമാണ് സംഭവിക്കുന്നത്. അവർ പ്രത്യക്ഷമായി സംഘർഷത്തിലേക്കു പോകുന്നില്ല. തുറന്ന സംഘർഷങ്ങൾവഴി സംഭവിക്കുന്ന അപായസാധ്യതകളെ സ്ത്രീകൾ ഭയപ്പെടുന്നു.
>
> (Kabeer, 1996-129)

സാമാന്യബോധ അനുമാനങ്ങളെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്ന സമൂഹശാസ്ത്ര പാരമ്പര്യത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ഈ പാഠഭാഗം വിമർശനാത്മകമായി സഹകരണം, മത്സരം, സംഘർഷം എന്നീ സാമൂഹികപ്രക്രിയകൾ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. സമൂഹശാസ്ത്രം സാമൂഹികപ്രക്രിയകളെ സ്വാഭാവികമായ ഒന്നായി കാണാതെ സാമൂഹികവികസനവുമായും ബന്ധപ്പെടുത്തുന്നു. താഴെ പറയുന്ന ഖണ്ഡികയിൽ നിന്ന് ഭൂദാനം-ഗ്രാമദാനം എന്ന പ്രസ്ഥാനത്തെക്കുറിച്ചു നടത്തിയ ഒരു സമൂഹശാസ്ത്രപഠനത്തിലെ വസ്തുതകൾ നിങ്ങൾക്ക് മനസ്സിലാക്കാം.

ഭൂദാനം-ഗ്രാമദാനം

താഴെ തന്നിരിക്കുന്ന ഭാഗം വായിച്ച് സംഘർഷം സമൂഹശാസ്ത്രപരമായും ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ സാമ്പത്തികക്രമവുമായും എങ്ങനെ ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു കണ്ടെത്തുക.

ഭൂസംഘർഷങ്ങൾ (Land Conflicts)

ഒരേക്കർ ഭൂമി അനൗപചാരികമായി പണയപ്പെടുത്തി അർബഷ് 1950-ൽ നാത്തുഹാർ പട്ടേലിൽനിന്ന് 100 രൂപ കടം വാങ്ങിയിരുന്നു. അർബഷ് ആ വർഷംതന്നെ മരണമടഞ്ഞു. അയാളുടെ പിൻഗാമിയായ ഗണപത് 1958-ൽ 200 രൂപ വാഗ്ദാനം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഭൂമി തിരികെ വേണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടു. എന്നാൽ നാത്തു അതു നിരസിച്ചു. കൈമാറ്റങ്ങൾ റവന്യൂരേഖകളിൽ രേഖപ്പെടുത്താതിരുന്നതിനാൽ ഗണപതിന് കോടതിയിൽ പോകാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഗണപത് അതുകൊണ്ട് ബലപ്രയോഗത്തിലൂടെ 1959-ൽ ഭൂമിയിൽ കൃഷിയിറക്കി. ഗണപത് പോലീസ് കോൺസ്റ്റബിൾ ആയിരുന്നു. പട്ടേൽ പോലീസ്സ്റ്റേഷനിൽ ആവലാതിയുമായി ചെന്നപ്പോൾ ഭൂമി ഗണപതിന് നൽകാൻ തീരുമാനമായി. പിന്നീട് ഗ്രാമസഭയിൽവച്ച് പട്ടേലിന് പണം നൽകി ഗണപത് ഭൂമി തിരികെ വാങ്ങി.

സ്രോതസ്സ്: Oomman T. K., 1972, Charisma, Stability and Change, An analysis of Bhoodan - Gramdan, p - 84, Thomsan Press, New Delhi

ചറാസ്, ജലസേചനത്തിനുള്ള ഒരുപകരണം, പ്രവർത്തിപ്പിക്കാൻ രണ്ടു ജോടി കാളകൾ ആവശ്യമാണ്. ദരിദ്രനായ ഒരു കർഷകന് നാലു കാളകൾ താങ്ങാവുന്നതിനുമപ്പുറമാണ്. അവർ കൃഷിക്കായി അയൽപക്കക്കാരന്റെ കാളകളെ വായ്പയെടുക്കാറാണ് പതിവ്. പേർഷ്യൻ ചക്രം (രെഹത്ത്) മാത്രമേ ഉപയോഗിക്കുന്നുള്ളുവെങ്കിൽ അത് പ്രവർത്തിപ്പിക്കാൻ രണ്ട് ജോടി കാളകളും ഒരാളും മതിയാവും.

രെഹത്തിന് തീർച്ചയായും വിലക്കൂടുതലാണെങ്കിലും ജലസേചനത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ഇത്തരത്തിലുള്ള സഹകരണം പുതിയ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെയും നിക്ഷേപങ്ങളുടെയും അവതരണത്തിന്റെ ഫലമായി കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

സ്രോതസ്സ്: Oomman T. K., 1972, Charisma, Stability and Change, An analysis of Bhoodan - Gramdan, p - 88, Thomsan Press, New Delhi

താഴെ പറയുന്നവയിൽ ഭൂമിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സംഘർഷം വിശകലനം ചെയ്യുക.

ഈ സംഘർഷത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട വ്യത്യസ്തങ്ങളായ ഗ്രൂപ്പുകളെ കണ്ടെത്തുക.

ഈ റിപ്പോർട്ട് വായിച്ച് സാമൂഹികഘടനയും സാമൂഹികശ്രേണീകരണപ്രക്രിയയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം കണ്ടെത്തുക.

സന്തോഷിന്റെയും പുഷ്പയുടെയും സ്വഭാവത്തെ എങ്ങനെ സാമൂഹികഘടനയും ശ്രേണീകരണവും നിയന്ത്രിക്കുന്നു? സഹകരണം, സംഘർഷം, മത്സരം എന്നീ സാമൂഹികപ്രക്രിയകൾ അവരുടെ ജീവിതത്തിൽ ചെലുത്തിയ സ്വാധീനം കണ്ടെത്താനാകുമോ? അവരുടെ വിവാഹം മത്സരാധിഷ്ഠിത സമൂഹത്തിൽ നിലനിൽപ്പിനു വേണ്ടി മാത്രം നടന്നതാണോ? വിവാഹിതരെമാത്രം പരിഗണിക്കുന്നതിൽ സംഘർഷത്തിന്റെ ഏതെങ്കിലും സാധ്യത അവിടെയുണ്ടോ?

ഇത് അതേ പഴയ കഥ. ഭൂരഹിതനായ കർഷകൻ തന്റെ 14 വയസ്സുകാരനായ മകൻ സന്തോഷിന്റെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനായി 8000 രൂപ കടമെടുത്തു. കടം കൊടുത്ത ആൾ പണം തിരികെ ആവശ്യപ്പെടുന്നു. തിരികെ നൽകാൻ പണമില്ലാത്ത ആ രക്ഷകർത്താവ് തനിക്ക് നാട്ടിൽ ജോലി നൽകുന്ന ഒരേ ഒരാളായ പഞ്ചസാരഫാക്ടറി കരാറുകാരനിൽനിന്നു ശമ്പളം മുൻകൂറായി വാങ്ങുന്നു. ഭർത്താവും ഭാര്യയും മകനും മാത്രമായതിനാൽ അവർ മകന് തിരക്കിട്ട് വധുവിനെ കണ്ടുപിടിക്കുന്നു. 14 വയസ്സുള്ള പുഷ്പയെ ആർഭാടരഹിതമായ ചടങ്ങിലൂടെ 14-കാരനായ സന്തോഷ് വിവാഹം കഴിക്കുന്നു.

ഇത്തരം വിവാഹത്തിന് ഒരു പേരുകൂടിയുണ്ട് - ഗേറ്റ് കിൻ (Gate Kin). കരിമ്പുവിളവെടുപ്പുകാലത്ത് ഫാക്ടറിഗേറ്റിനു പുറത്ത് കുടിയേറ്റത്തൊഴിലാളികളുടെ തട്ടിക്കൂട്ടിയ ക്യാമ്പിൽ നിന്നായിരിക്കണം ഒരുപക്ഷേ ആ പേരു വന്നത്. വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളായിരിക്കും ഫാക്ടറിയിൽ കൂടുതൽ കാലം നിലനിൽക്കുക. ആയതിനാൽ കരാറുകാർക്ക് വിവാഹിതരോടാണ് അവിവാഹിതരേക്കാൾ താൽപ്പര്യം.

ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ ഇന്ത്യയിലെ മൊത്തം പഞ്ചസാര ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്നും ഉൽപ്പാദിപ്പിച്ച പടിഞ്ഞാറൻ മഹാരാഷ്ട്രയിലെ പഞ്ചസാരമില്ലുകളുടെ പ്രവർത്തനം പ്രതിസന്ധിയിലായി. ആയതിനാൽ കുടിയേറ്റത്തൊഴിലാളികളുടെ തൊഴിൽവേതനങ്ങൾ ഇല്ലാതായി. ആകെയുള്ള 177 ഫാക്ടറികളിൽ 120 എണ്ണവും കേന്ദ്രഗവൺമെന്റിന്റെ രക്ഷാപാക്കേജായ 1650കോടി രൂപ സഹായംവാങ്ങാൻ നിർബന്ധിതമായി. എന്നാൽ ആറുമാസം ദൈർഘ്യമുള്ള കരിമ്പുവിളവെടുപ്പുകാലത്ത് പാടത്ത് പരിഭ്രാന്തിയോടെ കരിമ്പ് വെട്ടുന്ന കുടിയേറ്റത്തൊഴിലാളികളുടെ ഒഴുക്കായിരുന്നു. അവർക്ക് ലഭിക്കാവുന്ന തൊഴിൽസാധ്യത കുറയുകയും കൂലി താഴുകയും ചെയ്തു. ഇന്ന് 16 കാരനായ ഗാംഗുലി സന്തോഷ് പത്താംക്ലാസ് പരീക്ഷ എഴുതിക്കഴിഞ്ഞതേയുള്ളൂ. പുഷ്പ പന്ത്രണ്ടാംക്ലാസിലെ പരീക്ഷ എഴുതിക്കഴിഞ്ഞു. നല്ല വിദ്യാർഥിനിയായ പുഷ്പ ഒരു വയസ്സുള്ള മകനെ നോക്കിവളർത്തുകയും പഠനം മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോവുകയും ചെയ്യുന്നു. പാടത്തെയും വീട്ടിലെയും പണികൾകൂടി അവൾ ചെയ്യുന്നു. തന്റെ വിവാഹം നേരത്തേ കഴിഞ്ഞുവെന്നും എപ്പോഴാണ് വിവാഹിതയായതെന്നും ഇതെല്ലാം എപ്പോഴാണ് സംഭവിച്ചതെന്നുമോർത്ത് അദ്ഭുതപ്പെടാറുണ്ടെന്ന് അവൾ പറയുന്നു. അവളുടെ ആരോഗ്യത്തെ ഇത് ഹാനികരമായി ബാധിച്ചോ എന്ന ചോദ്യത്തിന് മറുപടിയായി യൗവനത്തിൽത്തന്നെ അമ്മയായ അവൾ പറഞ്ഞത്, തനിക്ക് നിയന്ത്രിക്കാനാവാത്ത കാര്യത്തെക്കുറിച്ച് താൻ ചിന്തിക്കാറില്ല, പകരം, ചെയ്യാവുന്ന കാര്യങ്ങളിൽ ഞാൻ ശ്രദ്ധിക്കുന്നു എന്നാണ്. അവളുടെ ഭർതൃപിതാവും അമ്മയും പറയുന്നത് സ്കോളർഷിപ്പ് കിട്ടിയാൽ ഇനിയും അവൾക്ക് പഠിക്കാൻ കഴിയുമെന്നാണ്. അല്ലാത്തപക്ഷം അവർക്ക് മുംബൈയിലെ ഒരു നിർമാണകേന്ദ്രത്തിലേക്കു കുടിയേറേണ്ടിവരും.

(ഔട്ട്ലുക്ക് മേയ് 8, 2006)

താഴെ പറയുന്ന റിപ്പോർട്ടുകൂടി വായിച്ചശേഷം വിക്രമും നിതിനും നേരിട്ട മത്സരവും സന്തോഷും പുഷ്പയും നേരിട്ട മത്സരവും താരതമ്യം ചെയ്യുക.

'The New Workholics; Their Goals Money Risk Health' എന്ന ഫീച്ചർ 'The Week' ൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു.

ഇന്ത്യൻ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥ അതിവേഗത്തിൽ എട്ടുശതമാനം വളർച്ചനിരക്കിലേക്ക് എത്തിച്ചേർന്നതിന്റെ ഫലമായി പുതിയ ഒരുപാട് തൊഴിലവസരങ്ങൾ ബിസിനസ് മേഖലയിൽ രൂപപ്പെട്ടു. ജോലിയോടുള്ള കാഴ്ചപ്പാടുകൾക്കും ജോലിയുടെ രീതികൾക്കും മാറ്റം വന്നു. പുതിയ യുവപ്രഫഷണലുകൾ പ്രതിഫലം വളരെ പെട്ടെന്നു ലഭിക്കുന്നതും ഉയർന്ന രീതിയിലുള്ള ജോലിക്കയറ്റവും ശമ്പളവർധനവുമുള്ള ജോലികൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

27 വയസ്സുള്ള വിക്രം സമന്ത് അടുത്തകാലത്തായി ബി.പി.ഒ. ആയി ജോലിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. എന്നാൽ ഉയർന്ന ശമ്പളം ലഭിക്കുന്ന ജോലി ലഭിച്ചതിനാൽ വിക്രം സമന്തിന് ഈ ജോലി നഷ്ടപ്പെടുന്നതിൽ യാതൊരു വിഷമവുമുണ്ടായില്ല. പണം വളരെ പ്രാധാന്യമുള്ളതാണ്. പുതിയ തൊഴിൽദാതാവിന് തനിക്ക് തരുന്ന ശമ്പളം കഴിവിന്റെ അർഹിക്കുന്ന പ്രതിഫലം ആണെന്നറിയാം. വർക്ക്ഹോളിക്കായ യുവപ്രഫഷനലുകൾ കോർപറേറ്റ് കോണിയുടെ മുകളിൽ നടന്നു കയറുന്നതിനുപകരം പറന്നെത്താനാണ് ആഗ്രഹിക്കുന്നത്.

നിതിൻ പറയുന്നു 'അതെ, എനിക്ക് അടുത്ത സ്ഥാനത്ത് വളരെ വേഗത്തിൽ എത്തണം. പ്രായമാകുന്നതുവരെ എനിക്കതിന് കാത്തുനിൽക്കാൻ സമയമില്ല, ബാങ്കിൽ സോണൽ മാനേജറിലേക്ക് ഒരു കുതിച്ചുചാട്ടത്തിനായി അയാൾ തയാറായി നിൽക്കുന്നു.

ഉപസംഹാരം

ഈ പാഠത്തിൽ ഒരു ഭാഗത്ത് സാമൂഹിക ഘടനയും സാമൂഹികശ്രേണീക രണവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധവും മറ്റൊരുഭാഗത്ത് സാമൂഹികപ്രക്രിയകളായ സഹകരണം, മത്സരം, സംഘർഷം എന്നിവയെയും മനസ്സിലാക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. സാമൂഹികപ്രക്രിയകൾ വ്യത്യസ്തങ്ങളാണെങ്കിലും അവ പരസ്പരം സഹകരിച്ച് നിലനിൽക്കുന്നുവെന്നു നിർബന്ധിത സഹകരണത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചയിൽ ബോധ്യപ്പെടുന്നു. സാമൂഹികസംഘത്തിൽ എങ്ങനെയാണ് സാമൂഹികപ്രക്രിയകൾ നടപ്പിലാക്കപ്പെടുന്നതെന്നും സാമൂഹിക ശ്രേണീകരണത്തിലും ഘടനയിലും സാമൂഹികസംഘങ്ങൾ എങ്ങനെ വ്യത്യസ്തമായി സഹരിതിചെയ്യുന്നുവെന്നും നാം വിശകലനം ചെയ്തു.

അൽപ്പംകൂടി...

സാമൂഹികപ്രത്യുൽപാദനം

ആനിറ്റേ ലാറിയോയും എറിൻ ഹൊവാറ്റും ചേർന്ന് 'രക്ഷിതാക്കളുടെ പങ്കാളിത്തം കുട്ടികളുടെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ', എന്ന കേസ് ഡയറിയിൽ രക്ഷകർത്താവിന്റെ യുക്തമായ ഇടപെടലെന്നത് നിർവചിക്കുമ്പോൾ വംശവും സാമൂഹികവർഗവും അതിനെ സ്വാധീനിക്കുന്നതായി കാണാൻ സാധിച്ചു. ഉയർന്ന അളവിൽ സാംസ്കാരിക മൂലധനം (Cultural Capital) ഉള്ള രക്ഷകർത്താവിന് തന്റെ കുട്ടിയുടെ വിദ്യാഭ്യാസത്തെ കൂടുതലായി സ്വാധീനിക്കാൻ കഴിയുന്നുവെന്ന് അവർ കണ്ടെത്തി. നിലനിൽക്കുന്ന സാമൂഹിക അസമത്വങ്ങളെ വിദ്യാലയങ്ങൾ എങ്ങനെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നുവെന്നതിൽ താൽപ്പര്യമുള്ള പണ്ഡിതർക്ക് സാമൂഹികപുനരുൽപ്പാദനം എന്ന സങ്കൽപ്പനം ഫലപ്രദമായി ഭവിച്ചു. ഇത് ബോർഡിയോയുടെയും സഹപ്രവർത്തകരുടെയും രചനകളിൽ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ, സാമൂഹികവും സാംസ്കാരികവുമായ മൂലധനം ഉയർന്ന അളവിലുള്ള കുട്ടികൾ അതില്ലാത്തവരേക്കാൾ വിദ്യാലയങ്ങളിലെ പഠനപ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ശോഭിക്കുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസ അസമത്വം പ്രസരിപ്പിക്കുന്നതിൽ വംശവും വർഗവും എന്ത് സ്വാധീനമാണ് ചെലുത്തുന്നതെന്നു കൂടുതലായി മനസ്സിലാക്കാൻ സാമൂഹികപ്രത്യുൽപ്പാദന കാഴ്ചപ്പാട് സഹായിക്കുന്നതായി തെളിയുന്നു.

ആധാരഗ്രന്ഥം

Bourdieu, P. 1974. Cultural Reproducation and Social Re-producation. In J Karabel & A. H. Halsey (Eds), Power and Ideology in Educaiton (pp. 487-511). New York: Oxford Univeristy Press

Lareau, A., & Mc Namara, H. Moments of Social Inclusion and Exclusion: Race, and cultural captial in Family - School Relationship.

Sociology of Education, Vol. 72, No. 1 (Jan., 1999)

പരക്ഷേമകാംക്ഷ (Altruism)

സ്വന്തം താൽപ്പര്യത്തിന് അതീതമായി മറ്റുള്ളവർക്കു വേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുന്ന രീതി.

അന്യവൽക്കരണം (Alienation)

ഉൽപ്പാദനപ്രക്രിയയിലും തൊഴിലിലും ഉൽപ്പന്നത്തിലും തൊഴിലാളികളുടെ നിയന്ത്രണം നഷ്ടപ്പെടുന്ന അവസ്ഥ.

അരാജകത്വം (Anomie)

ദുർഖീമിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ അരാജകത്വം എന്നതുകൊണ്ട് സൂചിപ്പിക്കുന്നത് സാമൂഹികവഴക്കങ്ങൾ ഇല്ലാതാവുകയും വ്യക്തികൾ സാമൂഹികനിയന്ത്രണങ്ങളിൽനിന്നും സാമൂഹികപ്രതിരോധങ്ങളിൽനിന്നും സ്വതന്ത്രരാവുകയും ചെയ്യുന്ന പ്രക്രിയ എന്നാണ്.

മുതലാളിത്തം (Capitalism)

ഉൽപ്പാദനസംവിധാനം പൂർണമായും സ്വകാര്യനിയന്ത്രണത്തിലുള്ളതും ലാഭം ലക്ഷ്യമായിട്ടുള്ളതും വിപണി ലക്ഷ്യമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതുമായ സംവിധാനം. കൂലിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തൊഴിൽ നിശ്ചയിക്കപ്പെടുന്നു.

തൊഴിൽവിഭജനം (Division of Labour)

തൊഴിലിന്റെ വൈദഗ്ധ്യവൽക്കരണം ഉൽപ്പാദനപ്രക്രിയയിലെ വൈവിധ്യമാർന്ന തൊഴിലുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എല്ലാ സമൂഹത്തിലും വിവിധതരത്തിലുള്ള തൊഴിൽവിഭജനങ്ങൾ കാണാം. പുരുഷനും സ്ത്രീക്കും വ്യത്യസ്ത തൊഴിലുകൾ തീരുമാനിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആധുനിക വ്യവസായസമൂഹത്തിൽ തൊഴിൽവിഭജനം സങ്കീർണമായ പ്രക്രിയയാണ്.

അധീശ പ്രത്യയശാസ്ത്രം (Dominant Ideology)

പ്രബലവിഭാഗവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രത്യയശാസ്ത്രം. സമൂഹത്തിലെ പ്രബലവിഭാഗങ്ങളുടെ താൽപ്പര്യങ്ങളും ആശയങ്ങളും ഈ പ്രത്യയശാസ്ത്രം ന്യായീകരിക്കുന്നു. അധീശ പ്രത്യയശാസ്ത്രം സമൂഹത്തിൽ സംഘടിതമായ അസമത്വം രൂപപ്പെടുത്തുന്നു.

വ്യക്തിപരത (Individulism)

സംഘങ്ങളിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തമായി സ്വതന്ത്രരായ വ്യക്തികളെയാണ് ഇതു സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

ലെയ്സെയ്സ് ഫെയർ മിതവാദം (Laissez-Faire Liberalism)

ഈ സിദ്ധാന്തം സൂചിപ്പിക്കുന്നത് സർക്കാരിന്റെ ഇടപെടലുകൾ ഇല്ലാത്ത സ്വതന്ത്രവിപണികളാണ്. സ്വതന്ത്രരായ ഉടമസ്ഥരും സ്വതന്ത്രമായ വിപണിയും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതാണ് ഈ സംവിധാനം.

യാന്ത്രിക ഐക്യദാർഢ്യം (Mechanical Solidarity)

കുറഞ്ഞ രീതിയിലുള്ള തൊഴിൽവിഭജനമുള്ളതും ഒരേ രീതിയിലുള്ള ജോലിയിൽ ഏർപ്പെടുന്നവരും ഒരേ രീതിയിലുള്ള വിശ്വാസങ്ങളും ആചാരങ്ങളും അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരുമായവരുടെ ഇടയിൽ കാണുന്ന ഐക്യമാണ് യാന്ത്രിക ഐക്യദാർഢ്യമെന്ന് ദുർഖീം വിശദീകരിക്കുന്നു.

ജൈവ ഐക്യദാർഢ്യം (Organic Solidarity)

തൊഴിൽവിഭജനം സങ്കീർണമായതും പരസ്പര ആശ്രയത്വമുള്ളതും സാമ്പത്തിക ആശ്രയത്വമുള്ളതും വൈവിധ്യങ്ങൾ നിറഞ്ഞ തൊഴിലുകളും ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളും വിശ്വാസങ്ങളുടെ വ്യത്യസ്തതകളുള്ളതുമായ സമൂഹത്തെ ജൈവ ഐക്യദാർഢ്യമുള്ള സമൂഹം എന്ന് ദുർഖീം വിശേഷിപ്പിക്കുന്നു.

സാമൂഹികപ്രതിബന്ധങ്ങൾ (Social Constraint)

അംഗമായ സാമൂഹികസംഘത്തിനും സമൂഹത്തിനും വ്യക്തികളുടെ പെരുമാറ്റത്തെ സ്വാധീനിക്കാനും നിയന്ത്രിക്കാനുമുള്ള കഴിവിനെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. സാമൂഹികവസ്തുതയുടെ പ്രധാന സവിശേഷതയായി ദുർഖീം സാമൂഹികപ്രതിബന്ധത്തെ കണക്കാക്കുന്നു.

ഘടനകൾ (Structures)

വ്യക്തികളുടെ പെരുമാറ്റത്തെ നിയന്ത്രിക്കാൻ സംഘടിതമായി സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട രീതികളാണ് ഘടന.

1. കാർഷിക-വ്യാവസായിക പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സഹകരണം ആവശ്യപ്പെടുന്ന പ്രവൃത്തികൾ ഏതെല്ലാമെന്ന് ചർച്ചചെയ്യുക.
2. സഹകരണമെന്നത് സ്വമേധയാ ഉളവാകുന്നതോ നിർബന്ധമായി നടപ്പാക്കുന്നതോ? മാനദണ്ഡങ്ങളും അംഗീകാരവും സഹകരണം ഉറപ്പുവരുത്തുന്നുണ്ടോ? ഉദാഹരണസഹിതം വിശദീകരിക്കുക.
3. ഇന്ത്യൻ സമൂഹത്തിലെ സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഉദാഹരണങ്ങൾ കണ്ടെത്തുക. ഇത്തരം സംഘർഷങ്ങളുടെ കാരണങ്ങൾ കണ്ടെത്തുക.
4. സംഘർഷങ്ങൾ എങ്ങനെ പരിഹരിക്കപ്പെടുന്നു? ഉദാഹരണസഹിതം ഉപന്യസിക്കുക.
5. മത്സരമില്ലാത്ത ഒരു സമൂഹമെന്നത് സത്യമോ മിഥ്യയോ? എന്തുകൊണ്ട്?
6. ആധുനികസമൂഹം മുമ്പുള്ള സമൂഹത്തെ അപേക്ഷിച്ച് മത്സരാധിഷ്ഠിതമാണോ, സംഘർഷാധിഷ്ഠിതമാണോ എന്ന് നിങ്ങളുടെ രക്ഷിതാക്കളോടും മറ്റു മുതിർന്ന വരോടും ചർച്ചചെയ്യുക. നിങ്ങൾ അങ്ങനെ കരുതുന്നുണ്ടോ? എന്തുകൊണ്ട്?

ABDULLAH, T. and S. ZEIDENSTEIN. 1982. *Village Men of Bangladesh: Prospects for Change*. Pergamon Press, Oxford

BASU SRIMATI. 2001. *She Comes to Take Her Rights: Indian Women, Property and Propriety.* Kali for Women, New Delhi

BOTTOMORE, T.B. 1975. *Sociology as Social Criticism.* George Allen and Unwin Ltd., London

DURKHEIM EMILE, 1933. *The Division of Labour in Society.* A Free Press (Paperback), The MacMillan Company, New York

JAYARAM, N. 1987. *Introductory Sociology.* MacMillan India Ltd, Delhi

HALE SYLVIA, M. 1990. *Controversies in Sociology: A Canadian Introduction.* Longman Groups, London

MARX, KARL and FREDERICK ENGELS. 1974. *The German Ideology.* Selected Works, Vol. 1. Peoples Publishing House, Moscow

SEN, AMARTYA. 1990. 'Gender and Cooperative Conflicts' in *Persistent Inequalities* (ed) H.Tinker, pp.123-49. Oxford University Press, Oxford

SINGH, YOGENDRA. 1973. *Modernization of Indian Tradition.* Thomson Press, Delhi

SRINIVAS, M.N. 1972. *Social Change in Modern India.* Orient Longman, New Delhi

OOMMEN, T.K. 1972. *Charisma, Stability and Change; An Analysis of Bhoodan-Gramdan Movement in India.* Thomson Press, New Delhi

WHITE, S.C. 1992. *Arguing With the Crocodile, Gender and Class in Bangladesh,* Zed Books, London